01/09/2019

Ο όσιος Συμεών ο Στυλίτης

/ Βίοι Αγίων

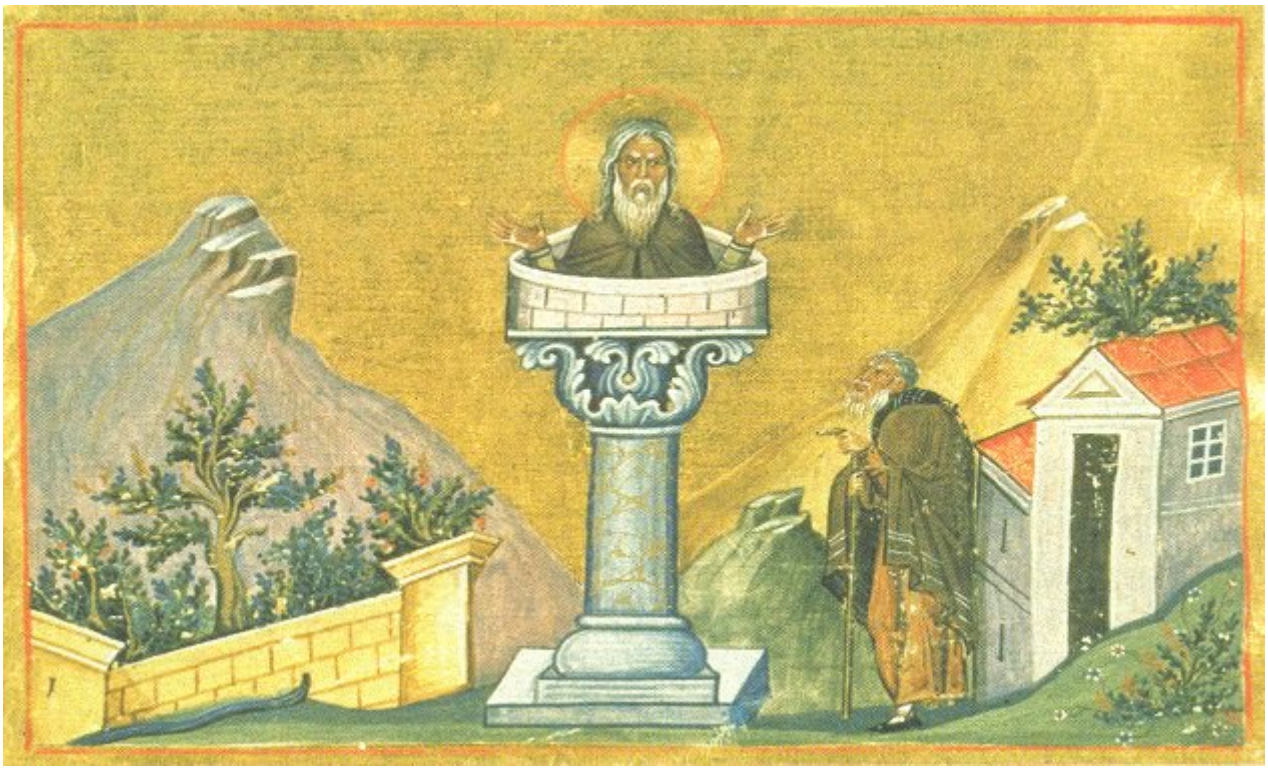

Τοῦ μακαριστοῦ καθηγητοῦ Ἰ.Μ. Φουντούλη

Ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Συμεὼν ὁ Στυλίτης εἶναι ἀναμφιβόλως μιὰ μεγάλη καὶ ἰδιόρρυθμη ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότητα. Τὰ δυὸ αὐτὰ χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, ἡ μεγαλοσύνη καὶ ἡ ἰδιορρυθμία, ἔφεραν σὲ δυσχερή θέση τοὺς κατὰ καιροὺς βιογράφους του καὶ τοὺς ἐγκωμιαστές του. Καὶ τοῦτο, πρῶτο, γιατὶ ἦταν καὶ εἶναι στοὺς πολλοὺς ἀπίστευτα τὰ ἀσκητικά του κατορθώματα καί, δεύτερο, γιατὶ εἶναι δύσκολος ὁ τρόπος τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ μεγάλου θέματος τῆς προβολῆς του ὡς παραδείγματος πρὸς μίμηση στὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Πράγματι ἡ ἀσκητικὴ πολιτεία τοῦ Συμεὼν ξεπερνᾶ κάθε μέτρο ὄχι μόνο της κοινῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ πιὸ ἀπολύτου τρόπου ἀρνήσεως τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀγαθῶν του γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Παρὰ ταῦτα, ἢ ἀκριβῶς γι᾽ αὐτά, ἡ Ἐκκλησία ποτὲ δὲν ἔπαψε νὰ προβάλλει τὸ παράδειγμα του, τοποθετώντας μάλιστα τὴ μνήμη του στὴν ἀρχή, στὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους σὰν ἀφετηρία καὶ ὑψηλὸ δείκτη τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας, ποὺ μπορεῖ μὲ ἐπιτυχία νὰ συναγωνισθεῖ μὲ τὴν ἀγγελικὴ τελειότητα.

Τὸν βίο, τὴν πολιτεία καὶ τὴν ὑπὲρ φύσιν ἄσκηση τοῦ ὁσίου Συμεών μᾶς διηγοῦνται

ὄχι μόνο μεταγενέστερες πηγὲς καὶ συναξάρια, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ὑποθέσει κανεὶς ὅτι ἡ χρονικὴ ἀπόσταση καὶ ἡ φήμη εὐνόησαν τὴν ἀλλοίωση τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας καὶ μεγαλοποίησαν τὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτα ἀξιόπιστες πηγές, ποὺ γράφηκαν ὅταν ἀκόμα ζοῦσε ὁ ἅγιος ἢ ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατό του. Συγγραφεῖς τους εἶναι σοβαροὶ αὐτόπτες καὶ αὐτήκοοι μάρτυρες, ὁ ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ ὁσίου Συμεὼν μοναχὸς Ἀντώνιος. Ὁ πρῶτος τοῦ ἀφιερώνει εἰδικὸ κεφάλαιο στὴν «Φιλόθεο Ἱστορία» του, πρὶν ἀκόμα κοιμηθεῖ ὁ Συμεών, καὶ ὁ δεύτερος, ἔγραψε τὸ Βίο του λίγο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ὁσίου. Οἱ πληροφορίες καὶ τῶν δυὸ συμπίπτουν ἀπόλυτα. Εἶδαν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια τὸν ὅσιο, ἔζησαν μαζί του, ἄκουσαν τὴ διδασκαλία του, μίλησαν μαζί του, γνώρισαν τὰ ἀσκητικά του παλαίσματα καὶ χρημάτισαν αὐτόπτες μάρτυρες τῶν πολλῶν θαυμάτων ποὺ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ τελοῦσε. Ἂν ὅλα αὐτὰ φαινόταν τότε καὶ φαίνονται καὶ σήμερα ἀπίστευτα καὶ ὑπεράνθρωπα, ἡ ἱστορία, βασισμένη στὴν αὐτοψία τῶν μαρτύρων, βεβαιώνει πὼς εἶναι ἀληθινά. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσει τὴν ἱστορικότητά τους. Τὸ παράδοξο στὴν περίπτωση τοῦ Συμεὼν εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Συμεών, ὁ «οὐράνιος ἄνθρωπος» καὶ ὁ «ἐπίγειος ἄγγελος» (αὐτόμελο στιχηρὸ τοῦ ἑσπερινοῦ της 1ης Σεπτεμβρίου), ὁ ἀσώματος ἄνθρωπος καὶ ὁ ἔνσαρκος ἄγγελος.

Γεννήθηκε στὴ Σεσάν (Sisan ἢ Sis), χωριὸ κοντὰ στὴ Νικόπολη στὰ σύνορά της Συρίας καὶ Κιλικίας, ἐπὶ Λέοντος τοῦ Μεγάλου, γύρω στὰ 389 μ.Χ. Γράμματα δὲν ἔμαθε καὶ ζοῦσε βόσκοντας τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα του. Ὅταν ἄκουσε κάποτε νὰ διαβάζεται στὴν ἐκκλησία ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῶν μακαρισμῶν καὶ πληροφορήθηκε ὅτι οἱ μοναχοὶ ἀκολουθοῦν τὸν ἀσφαλέστερο δρόμο γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἐν Χριστῷ τελειότητας καὶ μακαριότητας, ἐγκατέλειψε τὰ πάντα κι ἀκολούθησε τὸ ἐπίπονο μοναχικὸ πολίτευμα. Ἔζησε ἀρκετὰ χρόνια ὡς ἀναχωρητὴς καὶ σὲ κοινόβιο καὶ πάλι σὰν ἐρημίτης γιὰ νὰ καταλήξει στὸν χῶρο ὅπου μόνιμα στὸ ἑξῆς παρέμεινε, στὴν Τελανισό (Tellnesin).

Ἀφοῦ δοκίμασε ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ἀσκήσεως, τὰ δεσμά, τὸν ἐγκλεισμό, τὴν ἀδιάλειπτη στάση, τὴν ἐξουθενωτικὴ νηστεία, τὴν ἀκατάπαυστη προσευχή, τελικὰ ἐφεῦρε ἕνα νέο τύπο ἀσκήσεως καὶ κατακόρυφης ἀπομάκρυνσης ἀπὸ τὸν κόσμο, τὸν στύλο, ποὺ τοῦ ἔδωσε καὶ τὸ ὄνομα μὲ τὸ ὁποῖο ἔμεινε γνωστὸς στὴν ἱστορία: «Στυλίτης». Κατασκεύασε στύλο, ποὺ βαθμηδὸν τὸν ἔκανε ὑψηλότερο, μέχρι ποὺ ἔφθασε τοὺς σαράντα πήχεις. Ἐπάνω στὸ στύλο ἔζησε σαρανταπέντε ὁλόκληρα χρόνια. Ἔχοντας σὰν μόνη προστασία τὸ δερμάτινο χιτώνα καὶ τὸ κουκούλιό του, ἐκτεθειμένος σ' ὅλες τὶς μεταβολὲς τῶν καιρῶν, στεκόμενος διαρκῶς ὄρθιος μὲ τὰ χέρια ὑψωμένα σὲ προσευχή, τρώγοντας ἐλάχιστα, κοιμώμενος σχεδὸν καθόλου. Ἡ συνεχὴς ὀρθοστασία καὶ ἡ σκληρὴ ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ προξένησαν πληγὲς στὰ πόδια, ἀλλὰ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐγκαρτέρηση τοῦ ἁγίου δὲν εἶχαν ὅρια.

Ποτὲ δὲν γόγγυσε γιὰ τὰ παθήματά του, ποτὲ δὲν διέκοψε τὸ καθημερινὸ πνευματικὸ του πρόγραμμα. Ὅλη τὴ νύχτα προσευχόταν καὶ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας τὸ μοίραζε μεταξὺ προσευχῆς καὶ διδασκαλίας πρὸς τὸ λαό. Δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα δίδασκε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ στὰ πλήθη ποὺ συνέτρεχαν ἀπὸ κοντινά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολὺ μακρινὰ μέρη γιὰ νὰ τὸν ἰδοῦν καὶ νὰ ἀκούσουν τὴ διδασκαλία του, νὰ ζητήσουν τὴ συμβουλή του καὶ νὰ θεραπευθοῦν ἀπὸ τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ τοὺς νοσήματα. Δίδασκε ἁπλὰ καὶ πρακτικά.

Συμβούλευε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀγαποῦν καὶ νὰ φοβοῦνται τὸν Θεό, νὰ μὴ προσκολλῶνται στὰ πρόσκαιρα ἀγαθά, νὰ θυμοῦνται τὴν κόλαση τῶν ἁμαρτωλῶν, νὰ ἀγαποῦν καὶ νὰ βοηθοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, νὰ φέρονται δίκαια στὶς συναλλαγὲς μεταξύ τους, νὰ μὴν ὁρκίζονται καὶ νὰ φυλάττουν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ. Ἄκουε μὲ ἀγάπη καὶ κατανόηση τὰ προβλήματά τους, συμβίβαζε τὶς διαφορές τους, γιάτρευε μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ τὶς ἀσθένειές τους. Γιατί ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε δώσει πλούσια τὴ χάρη νὰ θαυματουργεῖ καὶ νὰ θεραπεύει τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ φήμη τῆς ἁγιότητάς του, τῆς διδασκαλίας του, τῶν θαυμάτων καὶ τῆς ὑπεράνθρωπης ἀσκήσεως καὶ διαγωγῆς τοῦ εἶχαν φθάσει στὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Προσέτρεχαν πρὸς αὐτὸν καθημερινὰ ἀναρίθμητα πλήθη λαοῦ, κάθε ἡλικίας καὶ τάξεως, ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης, τῆς Ἰβηρίας, τῆς Περσίας, τῆς Ἀρμενίας, τῆς Αἰγύπτου, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴ μακρινὴ Δύση, τὴν Ἰταλία, τὴ Ρώμη, τὴ Γαλατία, τὶς Βρεταννικὲς νήσους, τὴν Ἱσπανία. Ὁ ποιητὴς τοῦ κανόνος του ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς μιλᾶ γιὰ «Πέρσες, Αἰθίοπες, Ἰνδούς, Σκύθες καὶ Ἄραβες», ποὺ γνώρισαν τὴν πνευματική του σοφία καὶ δόξασαν τὸν Χριστὸ (ᾠδὴ α΄, τροπάριο β΄). Πράγματι, τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας του καὶ τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματός του ὑπῆρξαν θεαματικά. Εἰδωλολάτρες γινόταν χριστιανοί, αἱρετικοὶ μεταστρεφόταν στὴν ὀρθοδοξία, ἄπιστοι πίστευαν καὶ οἱ πιστοὶ στηριζόταν στὴν πίστη καὶ στὴν ἐν Χριστῷ ζωή. Ὅλα αὐτὰ τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων τὰ δεχόταν ὁ Συμεὼν μὲ ἄπειρη ἀγάπη καὶ ταπείνωση, μὲ διάκριση καὶ φιλικότητα καὶ ἔδειχνε στοργικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ καθενός. Ἡ ὑπερκόσμια διαγωγή του καὶ ἡ ὑπεράνθρωπη ἄσκησή του δὲν τὸν ἔκαναν ἀπόκοσμο καὶ σκληρό, ἀλλά «πρᾷον καὶ ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ» ὡς μιμητὴ τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. ια΄ 20. Α΄ Πέτρ. β΄ 9), τέλειον στὴν κατὰ Θεὸν πολιτεία καὶ ἀληθινὰ ἀναγεννημένον ἄνθρωπο, γεμάτο χάρη καὶ Πνεῦμα ἅγιο. Δὲν ἀνέβηκε στὸ στύλο ἀπὸ μίσος πρὸς τὸν κόσμο, ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Συμεὼν δὲν κατέβηκε ζωντανὸς ἀπὸ τὸ στύλο. Τὸν κατέβασαν νεκρὸ μετὰ τὴν μακαρία κοίμηση του (459 μ.Χ.). Μὲ συνδρομὴ ἄπειρου λαοῦ τὸ σῶμα του

μεταφέρθηκε στὴν Ἀντιόχεια καὶ ἀπετέθη στὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Κασσιανοῦ. Λίγο χρόνο μετὰ κατετέθη στὴ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου συνέτρεχαν πλήθη πιστῶν καὶ λάμβαναν χώρα ἀναρίθμητα θαύματα. Ὁ τόπος τῆς ἀσκήσεώς του στὴν Τελανισὸ καὶ ὁ στύλος του ἦταν ἐπὶ αἰῶνες πόλος ἕλξεως πλήθους προσκυνητῶν. Τὸ μαρτυροῦν ἀκόμη καὶ σήμερα τὰ ἐρείπια τῶν τεσσάρων τεραστίων βασιλικῶν, ποὺ χτίσθηκαν ἐκεῖ λίγο μετὰ τὸ θάνατό του. Στὸ κέντρο του σὲ σχῆμα σταυροῦ συγκροτήματος ὑπῆρχε - καὶ ὑπάρχει ἀκόμα - ὁ στύλος τοῦ Συμεών.

Στὸν ὅσιο πατέρα μας Συμεὼν ἀπευθύνονται τρία ὡραιότατα τροπάρια, στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ της μνήμης του, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα ὑμνογραφήματα ποὺ ἔχουν συντεθεῖ πρὸς τιμήν του. Ἔχουν ὡς θέμα τὸ στύλο, ποὺ ἦταν τὸ ἱερὸ σύμβολο τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς θαυμαστῆς πολιτείας τοῦ ὁσίου καὶ τὸ ὁρατὸ σημεῖο τῆς ἀδιάλειπτης καὶ μετὰ θάνατον παρουσίας του. Πρέπει νὰ τὰ ἔχει γράψει ἐντόπιος ὑμνογράφος.

Στὸ πρῶτο παραβάλλει τὸ στύλο μὲ τὸ πύρινο ἅρμα τοῦ προφήτου Ἠλία καὶ τὸν βρίσκει ὑπεροχώτερο. Ὁ Ἠλίας χρησιμοποίησε τὸ ἅρμα τοῦ πυρὸς γιὰ νὰ ἀνέβει «ὡς εἰς οὐρανόν»· δὲν τὸ ἄφησε ὅμως κληρονομιὰ σὲ ἄλλους γιὰ νὰ κάνουν τὸ ἴδιο. Ὁ Συμεὼν «ἔφευρε» καλὴν κλίμακα, τὸ στύλο, μὲ τὴν ὁποία ἀνέβηκε στὰ ὕψη τῆς θείας ζωῆς. Σ' ἀντίθεση ὅμως μὲ τὸν Ἠλία ἄφησε τὸ στύλο, ἀνοιχτὸ δρόμο μιμήσεως καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους: «καὶ μετὰ θάνατον ἔχει τὸν στύλον του».

Στὸ δεύτερο τροπάριο ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος φαντάζεται τί θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς διηγηθεῖ ὁ στύλος ἂν μποροῦσε νὰ μιλήσει. Ἀκατάπαυστα θὰ διηγόταν «τοὺς πόνους, τοὺς μόχθους, τοὺς ὀδυρμούς», τοὺς ποταμοὺς τῶν δακρύων ποὺ σὰν δένδρο διαρκῶς τὸν πότιζαν, τὴν ὑπομονὴ τοῦ νέου Ἰώβ, ποὺ «ἐξέστησαν ἄγγελοι, ἐθαύμασαν ἄνθρωποι, δαίμονες ἔπτυξαν».

Στὸ τρίτο τροπάριο φθάνει στὸ ἀποκορύφωμα. Παραβάλλει τὸν Συμεὼν πρὸς τὸν Δεσπότη Χριστὸ καὶ τὸ στύλο μὲ τὸν Τίμιο σταυρό. Μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μιμούμενος τὸν Κύριό του ὁ Συμεὼν ἀνέβηκε στὸν στύλο σὰν σὲ σταυρό. Ὁ Χριστὸς ἐπάνω στὸ σταυρὸ ἐξάλειψε τὸ χειρόγραφο τῶν ἁμαρτιῶν ὅλου του κόσμου· ὁ Συμεὼν στὸ στύλο κατέλυσε τὴν ἐπανάσταση τῶν παθῶν. Ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε σὰν πρόβατο· ὁ Συμεὼν σὰν ἱερὸ σφάγιο. Ἐκεῖνος στὸν σταυρό· ὁ Συμεὼν στὸν στύλο.

Ἦχος πλ. α΄. Αὐτόμελον.
Ὅσιε Πάτερ, καλὴν ἐφεῦρες κλίμακα, δι᾽ ἧς ἀνῆλθες ἐν τῷ ὕψει, ἣν εὗρεν Ἠλίας ἅρμα πυρός· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν τὴν ἄνοδον ἄλλοις οὐκ ἔλιπε, σὺ δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἔχεις τὸν στύλον σου, Οὐράνιε ἄνθρωπε, ἐπίγειε ἄγγελε, φωστὴρ

ἀκοίμητε τῆς οἰκουμένης, Συμεὼν Ὅσιε, πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὅσιε Πάτερ, εἰ ἦν τὸν στύλον φθέγξασθαι, οὐκ ἂν ἐπαύσατο βοῶν σου, τοὺς πόνους τοὺς μόχθους τοὺς ὀδυρμούς· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἐβαστάζετο, εἴπερ ἐβάσταζεν, ὡς δένδρον πιαινόμενος ἐκ τῶν δακρύων σου· ἐξέστησαν Ἄγγελοι, ἐθαύμασαν ἄνθρωποι, δαίμονες ἔπτηξαν τὴν ὑπομονήν σου. Συμεὼν Ὅσιε, πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὅσιε Πάτερ, δυνάμει θείου Πνεύματος, τὸν σὸν μιμούμενος Δεσπότην, ἐν στύλῳ ἀνῆλθες ὡς ἐν σταυρῷ· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος τὸ χειρόγραφον πάντων ἐξήλειψε, σὺ δὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν παθῶν ἔλυσας· ἐκεῖνος ὡς πρόβατον, καὶ σὺ ὥσπερ σφάγιον, ἐκεῖνος ἐν σταυρῷ, καὶ σὺ ἐν τῷ στύλῳ. Συμεὼν Ὅσιε, πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Συμεὼν βρῆκε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀρκετοὺς μιμητές, ἡρωικὲς ψυχὲς ποὺ θέλησαν κατὰ γράμμα νὰ ἀκολουθήσουν τὰ ἴχνη του. Εἶναι οἱ ὅσιοι Στυλῖτες, ὁ Συμεὼν ὁ Θαυμαστορείτης, ὁ Συμεὼν ὁ Μυτιληναῖος, ὁ Δανιήλ, ὁ Λουκᾶς. Τοὺς τιμᾶ ὡς ἁγίους ἡ Ἐκκλησία, γιατί ποτὲ δὲν ἀπέκλεισε τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἐλεύθερης ἐπιλογῆς καὶ τῶν πιὸ ἀκραίων τρόπων ἀσκήσεως, ὅπως ὁ στυλιτικὸς βίος, ἂν γίνονται μὲ ταπείνωση καὶ ἀγάπη, γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ στηριγμὸ τοῦ λαοῦ Του.

Τὴν ἐσταυρωμένη ὅμως ζωὴ τοῦ Συμεὼν καὶ «τὸν ἄμεμπτον βίον» του (οἶκος α΄ τοῦ κοντακίου) προβάλλει πάντοτε ἡ Ἐκκλησία πρὸς ὅλους τοὺς πιστοὺς σὰν τέλειο ὑπόδειγμα ὑπομονῆς, ἀσκήσεως καὶ ἀρνήσεως τῶν ἀγαθῶν τοῦ πρόσκαιρου αὐτοῦ κόσμου γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Στὴν κάθε ἐποχή, ἀλλὰ ἰδιαίτερα στὴν ἰδική μας ποὺ θεοποίησε τὸν κόσμο καὶ τὶς ἡδονές του, ὁ ὅσιος Συμεὼν μὲ τὸν στύλο - σταυρό του μας δείχνει τὸ δρόμο πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ πρὸς τὸ ὑπέρτατο ἀγαθό, τὸν Θεό. Μὲ τὴν ἡρωικὴ ἄσκηση του στὸ στύλο ὑπογραμμίζει πόσο πιὸ δυνατὴ εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ κόσμου καὶ πὼς μπορεῖ ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος, μὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν καρτερία του, νὰ ὑπερβεῖ τὴν φύση του, νὰ νικήσει τὸν κόσμο καὶ νὰ ὁμοιωθεῖ μὲ τὸν Θεό